

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tractatus De Censuris Romano Pontifici Reservatis

Ugolinus, Bartholomaeus

Venetijs, 1609

Vers. Receptatores.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61365)

fidei errore hæreticis credant, & priuilegium habeant, ne possint excommunicari, in huius tamen excommunicationem Bullæ incidunt.

Item afficit excommunicatio hæc hæreticorum credentes, vel explicitè, vel implicitè credant, nam credentes sunt, quacunque ratione credant.

Postremo afficit etiam ipsos, vel factis, vel verbis se credere fateantur.

Excipiuntur tamen primo, qui inscitia ducti ipsis crederent, vt pote aliquis hæreticus nondum pro tali habitus, ac declaratus, prædicat errores aliquos iuris idiotis, ac simplicibus, qui existimant eum recte sentire, & recte docere, planè in excommunicationem hi non incident, quippe qui hæretici non sint. argumè. capit. Apostolicæ. de cler. excom. min.

Item in excommunicationem non incidunt, qui ob mortis metum se credere illis dicunt, modo fidem animo retineant, quamuis grauissime peccent, sic enim & Petrus Christum Dominum negauit, & Marcellinus idolis thus obtulit.

Tertio, vbi animo crederent, sed tamen nulla ratione id exprimerent, sicuti supra de hæretico mentali conclusimus.

Postremo, vbi extra fidem ipsi in re alia crederent, vt pote in medicina danda, in dogmate ali-

quo philosophiæ, in contractibus, & huiusmodi, nam non hæreticis credunt, quatenus hæretici sunt, atque idcirco dispositio huius Bullæ in his locum non habet, atque sic sensit Syluestr. in verb. Hæresis. num. 10. versicu. leprimam.

Quæ autem diximus de credentibus hæreticorum, eadem sentimus & de credentibus apostatarum, nam & ipsi hæretici sunt, vt vidimus supra. Præterea post hæreticos, & apostatas credentes excommunicantur, ergo & ad credentes eorum excommunicatio hæc referri debet, sed iam de receptatoribus eorundem agamus.

Verf. Receptatores.

S V M M A.

- 1 Receptator hæreticorum quisnam dicatur.
- 2 Recipi hereticus potest ob multas causas.

IN hac parte receptatores hæreticorum etiam excommunicantur. Quam rem vt facilius cognoscamus, † quisnam receptator sit, prius explicemus. Anchara. in cap. 2. num. 3. versicu. Tertio quæro. & Gemin. num. 8. versicu. Sed, qui dicantur, de hæret. lib. 6. receptatorem hæreticorum eum esse inquit, qui sciens quem hæreti-

D 4 cum

cum esse, ipsum recipit.

Horum opinio mihi non satisfacit, tum quod non distinguunt causas receptionis, tum quod declaratio est eadem cum declarato. Ego igitur, vt rem paucis absoluam, quatenus ad rem nostram pertinet, eum receptatorem hæreticorum esse sentio, qui sciens quem hæreticum esse, hæresis gratia ipsum recipit, sic enim sentiunt Caietan. in Summ. in verb. Excommunicatio. capit. 2. in fine, & Nauar. in Man. capit. 27. numero 55. versic. Quarta, & Tabien. in verb. Excommunicatio. 5. cas. 4. num. 10. versicul. Nono, & Jacob. de Graff. libro 4. cas. consc. capit. 1. nume. 26. nam Caieta. inquit receptatorem hæreticorum eum esse, qui recipit hæreticū, quatenus hæreticus est, quatenus autem hæreticus est, recipi quis nō potest, nisi ob hæresim recipiatur. Idem inquit Nauarus nam ait receptatores hæreticorum ad effectum incurrendi hanc censuram eos solum dici, qui hæc faciunt eis eo respectu, quod sunt hæretici, ex quib. verbis facillime comprobatur hæreticorum receptatorem eum esse, qui hæresis gratia ipsos recipit, idem sensit Tabien. in cita. loco, receptator hæreticorum igitur hic est, & Tolet. in Bulla Cœnæ Domini. Excommunicatio. 1. numero 21. vbi ait: Receptatores hæreticorum eos dici, qui in domibus, vel in alio loco eos recipiunt,

vt occultent ipsos, ne veniant in manus iudicum. Et quoniam multis modis receptio hæc fieri potest, & ob multas causas, ob eam rem hæc duo etiam absoluamus.

Receptator igitur hic non solum intelligitur priuata persona, quæ in suas ædes hæreticum recipit, verum etiam & publica persona, vtpote princeps terrarum, qui hæreticum vel in suam Ciuitatem, regnum, vel prouinciam recipit, nam & hic receptator est. Præterea Bulla simpliciter receptatores excommunicat, nec distinguit de loco receptionis, ergo nec nos distinguere debemus. argument. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Quare Principes animaduertant, ne ad se confugientes hæreticos recipiant, si excommunicationem hanc euadere velint.

2 Ob multas itidem causas receptio hæc fieri potest ad hæresis fauorem, nam primo recipi potest, quo lateat, libereturve a manu iudicis, hic enim receptator dicitur. argumē. l. 1. & 2. ff. de recept. & l. 1. §. quod autem prætor ait. ff. de seruo corrup. & l. 1. & 2. C. de iis, qui latro occultat. Item recipi potest, vt hæresim suam doceat, & conuenticula faciat, nam & hic receptator hæretici proprie dicitur, vt sensit Ioann. Tabien. eodem versicu. Nono, & facit l. conuenticulam. C. de episcopis, & clericis. Item recipi potest

hæ-

hæreticus, vt deinceps alio eum transmittat, & sic ob huiusmodi causas. Ad summam Receptator hæreticorum duobus modis dicitur, Primo, vbi ob hæresim eum recipit, Postremò, ubi ob aliam causam, vt ob amicitiam, vel cognationem, sed tamen receptio illa in hæresis fauorem redundat; idque merito, cum ob l. 2. ff. de recept. tum quod si diceremus primo modo tantum receptatorem quem dici, pauci in excommunicationem hanc inciderent. Qui ergo recipit amicum, fratrem, & huiusmodi ne capiantur, in excommunicationem incidit, quamuis ob amicitiam, vel fraternitatem id faciat. Nec interest deinceps, an ei victum subministret. His sic præmissis, iam regulam de more ponamus.

S V M M A.

- 1 Receptatores hereticorum in excommunicationem Bullæ incidunt, quæ regula quousque pertineat, declaratur.
  - 2 Receptator hereticorum in excommunicationem Bullæ incidit, esto semel tantum recipiat.
  - 3 Recipiens patrem, fratrem, amicum-ve, vt hereticum, in excommunicationem incidit.
- I.
- 1 §. In excommunicationem igitur hanc Bullæ incidunt receptatores hereticorum,

quos diximus ob ver. in initio positum, quæ regula, vt superiores, amplificatur, nam, vel receptator priuata, publica ve persona sit, laicus, vel clericus, in excommunicationem hanc incidit.

Item receptator in excommunicationem incidit, esto hæreticus ipse non sit, tum quod Bulla, vt dixi, non distinguit, tum quod si hæreticus esset, & ob hanc causam in excommunicationem incideret, non enim absurdum est, vt receptator hæretici hæreticus non sit, sicut & fautor, & defensor, vt sensit Alfons. de Castr. aduersus hæreses omnes. lib. 1. capi. 9. versic. Quapropter hæreticorū fautores, & defensores, & Carer. de hæret. num. 162. versic. Nunc de receptatoribus.

Tertio incidit in excommunicationem receptator hæretici, esto & ipse hæreticus sit, nam simpliciter excommunicantur receptatores hæreticorum, ergo & hæretici receptatores comprehenduntur. argument. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Præterea si contrarium diceremus, meliori conditione hæreticus esset, quam non hæreticus, quod absurdum est. Hinc excommunicatum excommunicati communionem vt non posse probauimus in Tractatu nostro de Censuris. Quare hic duabus excommunicationibus irretitus erit, altera, quia hæreticus est, altera, quia est receptator hæreticorum: pluribus enim

enim excommunicationibus irretitus quis esse potest, vt afferuimus in eod. Tractatu nostro. cap. 16. §. 3. Tab. 1.

Quarto receptor hæreticorum in excommunicationem incidit, esto deinceps eum peniteat, quod ipsum receperit, & tradat iudici puniendum, tum quod statim atque eum recepit, in excommunicationem incidit, nam purè excommunicatio per Bullâ lata est, quo casu statim obligat. argum. §. omnis stipulatio. versi. Pure, in Institu. de verb. obli. & vt nos probauimus in eod. Tractatu c. 13. §. 1. Tab. 1. tum quod sic de recipiente bannitum, vt ita dicâ, conclusit Nell. in Tractatu de bân. in 3. p. 2. temp. numero 24. & facit, quod dixit Clar. libr. 4. recept. sentent. in verb. Emphyteus. q. 13. versicul. Sed quid si emphyteuta.

2 Quinto ¶ in excommunicationem incidit hæretici receptor, esto semel tantum recipiat, nam, etsi nomen hoc Receptor, frequentiam actus significat, propterea quod a verbo frequentatiuo venit, vt inquit Grammatici, tamè hic fat est, vt semel recipiat, quo in excommunicationem hanc incidat, vt inquit Gemin. in capitu. 2. num. 8. versicu. Sed qui dicantur receptatores, de hære. lib. 6. & Rebuff. in Prax. benefi. in explicatione Bullæ cœnæ Domini. art. 1. in verb. Et receptatores, & Oldrad. consil. 36. & Ioann. Tabi-

in verb. Excommunicatio. 5. cap. 4. num. 10. in fine, & Sylu. in verb. Hæresis. num. 10. versicu. Septimo ibi: Receptatores, & Angel. in verb. Hæreticus. num. 23. versicu. Quis dicitur receptor, & Iacode Craff. lib. 4. decis. cal. consc. ca. 1. num. 23.

3 Sexto in excommunicationem receptor incidit, qualiscunque sit hæreticus, quem recipit, nam Bulla non distinguit, ergo nec nos distinguere debemus. Quare ¶ uel parentem, uel filium, uel fratrem hæreticum quis recipiat, in excommunicationem incidet, nō enim ratione sanguinis recipiens excusatur, ut dixit Glo. in capitul. excommunicamus. §. credentes, in uerb. Receptatores, de hæret. quam sequitur Paul. Ghirland. in Tractatu de hæret. quæst. 9. nu. 2. Item uel uxorem hæreticam maritus recipiat, uel è contrario uxor maritum, in excommunicationem hanc etiam incidet, ut dixit Carer. in Tractatu de hæret. nu. 169. uersicu. An autem liceat uxorem receptare, ubi & quosdam alios. idem sentientes refert, ac planè, si ratione! consanguinitatis id non licet, minus ratione matrimonii. argumen. §. sed naturalia, in Inst. de iur. nat. gent. & ciuil. Item uel amicum hæreticum recipiat, excommunicationem hanc nō euadet, ut dixit Carer. eod. num. 172. uersicu. An autem excuset, & nonnulli alii, quos ibi refert, idq; merito, nam si consanguinitas, quæ natu-

naturalis amicitia quædam est, non excusat, nec amicitia excusabit. argumen. l. i. ff. de admin. tut. l. fin. C. de iis, qui uen. ætat. impet. Hæcque locum habent nõ solum ubi intendunt hæresi eorum fauere, uerum etiam, ubi id non intendunt, sed tamen receptio illa per se, & proximè id operatur, utpote, quia fit, ne in manus iudicum ueniant, ne puniantur, & ad summam ut iudicium euadant, ut supra id etiam diximus.

Septimo in excommunicationem incidit, etiam si hæreticus, quem recepit, hæresim deinceps abiurauerit, nam pena excommunicationis obligat statim ipsum recipientem, esto igitur hæreticū pœniteat hæresis, non tamen receptator excommunicatione liber erit, sed absolutio necessario postulabitur. argumen. capi. cum desideres. de sentent. excommun. Etenim nec hæreticus ipse per ab iurationem hæresis excommunicatione solutus est, sed est opus absoluteione, ut asseruit Carer. cū aliis ab ipso citatis. eodem num. 173. uersicu. Quid autem si hæreticus.

Octauo in excommunicationem hanc receptator incidit, qui cūque hæreticus hic sit, uel Rex, uel Imperator, uel laicus, uel clericus, & quæcunque persona ob rationem supra allatā, quod Bulla simpliciter loquitur, & quod agitur de fauore religionis, & ob id est hoc amplificādum. argum.

l. sunt personæ. ff. de relig. & sump. At quid si Romanus Pontif. qui Bullam huiusmodi tulit, in hæresim incidisset, quod Deus auertat, & ab aliquo reciperetur, an recipiens, in excommunicatione Bullæ incidere? Ego sic distinguendum censerem. Aut ab Ecclesia adhuc toleratur, quia neq; notorius, neque hæreticus declaratus est, & in hoc casu receptator in excommunicationem Bullæ non incidere censeo. argumen. capitu. cum secundum leges. §. si. de hæret. libro 6. & ob extrauagā. ad euitanda, non enim est uersimile obligare se recipientem uoluisse, etenim nec ludens aleis cum Episcopo in excommunicationem per Episcopum latam contra tali ludo ludentem incidit. Quare nec in excommunicationem alias iuris hic incidet. Aut notorius, denunciatus hæreticus est, & in hoc casu ipsum recipientem in excommunicationem incidere censeo, modo incorrigibilis sit, nam tunc ea dignitate priuatur, & ut priuata persona est, præterea a se gesta ante hæresim ualent, ergo & Bulla firma remanebit, & ob id recipiens in excommunicationem incidet.

Nono in excommunicationem incidit, in quemcunque locum hæreticum quis recipiat, uel in proprium regnum, uel in proprias ædes, uel in prouinciam, ut præmissimus, & uel in suas uel in alienas

alienas ædes recipiat. argu. l. i. §. quod autem. ff. de seru. corrupt. & ut Rebuff. ibid. dixit.

Postremo ob quascumque causas recipiat in fauorem hæresis, nam ob multas recipi posse antea præmissimus. Hi ergo hæreticos recipiendo in excommunicationem huius Bullæ incidunt, iam eos, qui hanc pœnam euadunt, ponamus.

S V M M A.

- 1 Recipiens hereticum ob aliam causam quam ob hæresim in excommunicationem non incidit.
- 2 Recipiens consanguineum hæreticum, an existimetur ob hæresim, consanguinitatemve recepisse.
- 3 Metu recipiens hæreticum in excommunicationem non incidit.
- 4 Ignorans quem hæreticum esse in excommunicationem non incidit eum recipiens.
- 5 Necessitatis causa hæreticum recipiens in excommunicationem non incidit, siue sit necessitas animæ, siue corporis, siue famæ, siue rei.
- 6 Auxilium ab hæreticis recipere possumus, quo res nostras tueamur, etiam contra christianos.
- 7 Necessitate aliqua si hæreticus præmatetur, opem ferre ei possumus.
- 8 Fame laboranti hæretico subuenire possumus.
- 9 Aegrotto hæretico medicinam facere possumus.
- 10 Hæreticis regno priuatis, sed adhuc in possessione existentibus, an lici-

tè opem feramus ad regnum tuendum.

II.

Explicatis, qui in excommunicationem hanc incidunt, iam explicemus, qui eam penam euadunt. Primum igitur in excommunicationem hanc non incidunt, qui ob aliam causam ab hæresi hæreticos recipiunt, nam causa prohibitionis est hæresis, idest fauor hæresis, vbi ergo receptio non fit ob fauorem hæresis vel in eius fauorem nõ redûdat, recipiens in excommunicationem non incidit, cessante enim causa prohibitionis cessat prohibitio. arg. capitu. cum cessante. de appellat. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patro.

Quare, qui hæreticum quem piam recipit ob consanguinitatē, affinitatem, amicitiamve, ac propterea si amicum quis ob amicitiam, si pater filiū, quia filius est, & hospes, si hospitem ob id tantum recipiant, in excommunicationem non incident, quoniam fauere hæresi hi non existimantur, vt sensit Nauarr. in consil. 23. num. 8. de sentent. excommunicat. lib. 5. & in Man. capit. 27. nu. 55. versicul. Quarta, ibi, quales multè occurrere possunt, & Martinus Alfons. de Viuald. in Candelabro p. 2. in explanatione Bullæ Cœnæ Domini. cas. 1. num. 8. & 9. & Iac. de Grass. lib. 4. decis. cas. confc. n.

26. in fine, cap. 1. Hæc tamen vera sunt, modo in fauorem hæresis receptio non redundet, nam si receptio eorum fiat, ne a iudice comprehendantur, vel ne puniantur, vel ut ob has causas occultentur, secus est, ut supra dixi. Receptio igitur hos excusabit, ubi fauor hæresis non sequitur, utpote, quia hospitii gratia receptio fit, nullo hæresis fauore consequente, ita Tolet. in Bulla Cœnæ Domini excommun. 1. numero 21. cum seq.

2 † Atqui an in dubio consanguineus existimabitur recepisse ut hæreticum, consanguineum uel hæreticum consanguineum recipiens? Ego censeo hunc existimandum esse re dubia ut consanguineum recepisse, tum quod in pœnis benignior interpretatio facienda est. capitu. in pœnis, & ibi glode regul. iur. libro sexto. & l. interpretatione. ff. de pœn. tum quod re dubia nec dolus, nec delictum præsumitur. argument. l. merito. ff. pro soc. atque sic sensit Nauarr. in cita. versicul. Proximè, nam ubi quis fauet hæretico cognato tamquam cognato, nō tamquam hæretico fauere censeo ait, ergo idem hic, & hæc in foro exteriori locum habent. In foro autem interiori facillimè sacerdos id arbitrabitur, nam, ut res est & pœnitens fatetur, res diiudicabitur, non autem ut præsumitur, atque sic de fauente hæreticis ait Nauarr. eodem numero 55. versicul.

Quarta, ibi, quoad forum autem

interius, quare si pœnitens se hæreticum recepisse fateatur in fauorem hæresis, in excommunicationem eum incidisse sacerdos iudicabit.

3 Secundo in excommunicationem non incidit, qui coactus uel metuue probabili hæreticum recepit, ut dixit Carer. in Tractatu de hæreticis. numero 171. versic. Limita etiam, ubi & Bal. & alios quosdam idem sentientes refert, & Iacob. de Graff. eodem capitu. 25. etenim & hic non ob hæresis fauorem recepisse apparet. Ac planè, si vis præcisa est, quod uolentum simplex ab Aristotele dicitur libro tertio Moral. nemo iure id dubitabit, nam hic non agere, sed pati dicitur, ut habetur in capit. sacris, de iis, quæ uel metuue caus. fiunt, & facit capi. contra christianos. de hæret. libr. 6. Quare, si hæreticus multos secum habens alicuius domum ingrediat, eumque cum familia constringat, quod superioribus annis exules hic Barbiani, & in aliis vicinis locis factitabant, nemo, ob receptionem hæretici hunc dominum domus in excommunicationem incidisse dicat, quippe quia non ut hæretico fauit, sed quod resistere non potuit, eum recepit. Si vis itidem præcisa non est, sed mortis metus infertur, nisi recipiatur, planè hunc quoque excusari censeo, non enim uerisimile est, iudicem, qui ob oculos æquitatem ha-

habere debet. argum. l. quod si ephesi. ff. de eo, quod cer. loc. & minus legem, qua cum mitius agimus, iuribus vulgaribus, minimè omnium Ecclesiam, quæ benignissima mater est, voluisse tanto periculo quem ad excludendum hæreticum obligari, præsertim quòd hæresis gratia id non facit. Quare ob hanc rationem in excommunicationem non incidunt, qui in locis hæreticorum viuunt, & hæreticorum communione vtuntur, propterea quòd eos expellere nequeunt, excusantur etiam & terrarum Principes, qui in eorum regnis hæreticos tollerant ob bonū pacis, & quòd expellere ipsos nō possunt, sic enim & Iulianum Apostatam Ecclesia tolleravit, quoniam expellere ipsum non poterat, ob pacem igitur seruandam tollerari poterunt, quod & sensit S. Thom. 2. 2. quæstio. 10. ar. 1. in fine, & Glo. in cap. Iulianus. 1. q. 3. & Nauar. in cons. 1. q. 24. in fin. de constit.

4 Tertio in excommunicationē hanc non incidit, qui hæreticum recipit, quem hæreticum esse probabiliter ignorat, ita enim sensit Gloss. in cap. accusatus. §. ille quoque, in verb. Non posset, de hære. lib. 6. & Carer. in Tractatu de hæret. num. 170. versi. Limita etiam nisi ignorantes, & Ioan. Tabien. in verb. Excommunicatio. 5. cas. 4. numero 10. versic. Nono, & Syluestr. in verb. Hæresis. 1. num. 10. & facit capit. quicumque, in verb.

Scienter. iun. & Gloss. de hæret. lib. 6. Idque iure merito, nam ignorantia hæc, facti ignorantia est, quæ excusat, vt habetur in cap. ignorantia. de reg. iur. libro 6. & in l. regula. ff. de iur. & fact. ignor. etenim nec qui bannitum recipit, quem talem esse probabiliter ignorat, in pœnam statuti latam in recipientes bannitos incidit, vt dixit Barto. in l. omnes. 2. C. de agricol. & cens. & sequitur Nell. in Tractatu de ban. in 3. part. secundi temporis. numer. 20. Postremo lex de re possibili esse debet. capitulum. erit autem lex. dist. 4. At si obligaret ignorantes, esset de re impossibili, & sic iniqua, & contra l. impossibilium. ff. de reg. iur. Hæc autem ignorantia probabilis esse debet, vt diximus, vt probatur per capitulum apostolicæ. de cler. excommunic. min. & capitulum. vt animarum, de constitut. libr. 6. & l. regula. §. sed facti ignorantia. ff. de iur. & fact. ignorantia. & vt dixit Carer. in re nostra in eo. Tractatu. nume. 170. versi. Limita etiam, nisi ignorantes, & de recipiente bannitum. Barto. in citat. l. omnes. Et scientia in dubio non præsumitur, nisi probetur, vt habetur in capitulo, præsumitur. de reg. iur. lib. 6. & vt ait Carer. ibidem. Quare accusator in articulis proponere, & probare debet recipientem sciuisse eum hæreticum esse, vt dixit Carer. ibid. ubi & quosdam alios idem sentientes refert. Excipitur tamē ubi hæreticus aut notorius,
aut

aut denunciatus eſſet, vt aſſeruit Carer. ibidem: quod tamen mea ſententia locum non habet, vbi & hoc probabiliter ignoraret, quid enim, ſi vbi hæreticus denunciatus eſt, quis abſens erat? quid ſi etiam præſens in lecto graui morbo affectus iacebat? planè in his, & huiusmodi caſibus, quos tamè ipſe probabit, excuſabitur. argumen. capitu. fin. de his, qui matrimonium accuſare poſſunt, ac planè, ſi re vera ipſum hæreticum denunciatum eſſe ignoraret, eſto in ciuitate ſit, ubi denunciatus eſt, ſunt enim multi ſimplices, & alii etiam, qui ſua negocia agunt, aliena vero non curant, in excommunicationem hic non incidet, nam hunc recipiendo mortifere non peccat, & in maiorem excommunicationem quis non incidet, niſi ob mortiferum peccatum. arg. capitul. nullus, & cap. nemo Episcoporum. 11. qu. 3. ut & nos probauimus in Tractatu noſtro de cenſuris, ca. 27. num. 2. Tab. 2. Immo pro regula habendum eſt nos ad uitandum quempiam criminofum non teneri, niſi ubi aut denunciatus, aut notorius eſt ob extrauag. ad Fuitanda.

¶ Quarto in excommunicationem non incidit hæreticum recipiens, vbi hæreſis eum poenituit, nam tunc licitè eum recipimus, quia hæreticus hic proprie non eſt, ſed fuit, & ſic ceſſat cauſa prohibitionis, ergo & prohibitio ceſſare debet. argumen. cap. cum ceſ-

ſante. de appellat. Quamuis ſi aut notorius, aut denunciatus fuiſſet, & nondum ab excommunicatione ſolutus, ob excommunicationem uitare eum deberemus, ne in excommunicationem incidamus, iuxta cap. nuper. de ſent. excom.

5 Quinto ꝑ in excommunicationem non incidit, qui neceſſitatis cauſa hæreticum recipit, & idcirco, ubi eum recipit, quo ſuæ neceſſitati ſubueniat, & hoc ob rationem antea latam, quòd non ob fauorem hæreſis recipitur. Et quoniam neceſſitas quadripartita eſſe poteſt, animæ, corporis, famæ, rei, ob eam rem quæcunque neceſſitas adſit, quo nobis ſubueniat, hæreticum recipere poterimus. Nam ecce primo ſi puer baptizandus ſit, propterea quod mors impendat, & non adſit chriſtianus catholicus, qui baptiſmum ei adminiſtret, ne puer ſine baptiſmo è vita hac diſcedat, recipere hæreticum poterimus, immo & rogare debebimus, vt ipſe baptiſmum adminiſtret, ita dixit Ioan. Arela. in Tractat. de hæret. not. 34. & nos abunde in Tractatu noſtro de Cenſuris. cap. 13. §. 16. num. 4. Tab. 1. vbi & quid iuris de poenitentia, & de aliis ſacramentis eſſet, diſputauimus, atque abſoluimus.

¶ Ob ſalutem noſtram coporis quoque ab hæretico medicinam ægroti recipere poſſumus, ut ſi hæreticus excellens medicus ſit, & alium

alium medicum æquè bonum nō habeamus, nam & ab excommunicato eam licitè recipimus, vt in eo. Tractatu id etiam probauimus. Postremò hæretico ægroto medicinam facere possumus, vt infra probabimus, si itidem fame præmamur, nec alium, qui nobis subueniat, habemus, recipere hæreticum qui nobis subueniat, possumus, nam necessitas legi non subicitur. argumen. cap. quod licitum. de reg. iur. & capitu. discipulos. de consecra. distin. 5. & non vt hæretico faueatur, sed vt saluti nostræ consulatur, recipimus, & facit capitu. accusatus. §. ille quoque, inn. Gloss. in verb. Non possit, de hæret. libr. 6. Si quoque, ne quis nos interficiat, veremur, eorundem opera, quo nos tueamur, vti possumus, vbi aliunde nobis prospicere non valeamus, etenim vt paulo post videbimus, & ad regna, imperia, & res nostras tuendas, eorum auxilio licitè vtimur, ad summam quæcunque necessitas corporis sit, ipsorum opem implorare poterimus.

Ob famam, honoremque tuendum itidem ad eorundem auxilium confugere possumus, quid enim, si mulieri vis inferatur, & non habeat, qui vim propulset? Planè licitè opem & ab hæreticis implorabit, & sanè ob eam rationem, quoniam non ob hæresim recipitur.

6 Postremo † ob res nostras tuendas hæreticos recipere possumus:

quibus

idque merito, nam hic nō eorum opera vtimur, quo hæresi faueamus, sed quo res nostras tueamur. Quare Imperatores, ac Reges, aliique Principes licitè pro militibus, ac ducibus exercitiū in bello hæreticis vtūtur, quo sua regna & imperia tueantur, recuperentue cōtra Turcas, vt id pluribus conclusit Anchar. in capit. præfidentes, nu. 3. uer. Ego autem quæro, de hæ. li. 6. Imò & contra christianos, ubi iustū bellū in ipsos geritur, quod fecisse memoriæ proditū est Frācisçū Galliarū Regē contra Carolū Quintum, qui Turcas secū habuit, ut refert Nauar. in ca. ita quorundā, not. 4. nu. 27. de iudæ. Imò & non existente necessitate, sed solū ob utilitatē, & cōmodū haberi milites, ac duces hæretici possunt, quod fecisse Carolū Quintū, & Philippū eius filiū Hispaniarū reges, qui Lutheranis pro ducib. ac militib. in variis bellis vsi sunt, ut tradidit Nauar. in Man. c. 27. nu. 55. uer. Quarta, ubi & tpe pacis, & belli ob utilitatē, ac necessitatem christianis hæreticos habere licere conclusit, in quatuor igitur his casibus licite hæreticos recipiemus.

7 Econtrario fēt, quo hæreticis in necessitate subueniamus, in vno de quatuor modis, licite eos recipiemus. Nā primo ob aīa salutē licite recipimus, si hoc aīo eos recipiamus, quo rescipiscant, & hæresim relinquunt, etenim non modo hic non peccamus, sed contra potius

potius meremur, atque idcirco in excommunicationem non incidimus. argumen. cap. nullus, & capitu. nemo. Episcoporum. 11. quæstio. 3. Hinc etsi alias quis excommunicati communione utens in minorem excommunicationem incidit, ut habetur in cap. nuper, de sentent. excommuni. & ut nos probauimus in Tractatu nostro de Censuris. capitu. 23. §. 12. Tab. 2. vbi tamen eius communione vitimur, quo a contumacia rescipiscat, eam penam euadimus, ut habetur in c. cum voluntate. de sentent. excomm. & ut nos in eodem Tractatu egimus; ergo idem & hic.

8 Quo itidem salutem corporis tueantur, & ne indignè ea priuentur, licitè opem eis ferimus, si enim fame laborant, victum eis præstare possumus, ut dixit Gloss. in ca. accusatus. §. ille quoque, in verb. Non possit, de hæret. libr. 6. nam propter necessitatem famis aliquid hæretico nos dare posse inquit, & eam Gloss. sequuntur nonnulli, quos refert Geminian. ibidem. eandem opinionem sentit Gloss. in capit. 1. distin. 30. nam in necessitate, quo ad vitæ necessaria, patri hæretico magis subueniendum esse, quam alteri ait, & eam opinionem communiter receptam esse restatur Abb. in ca. si quis Episcopus. nume. 2. de hære. ergo pro certo habent hæretico subueniri posse. Hæc eandem opinionem, ut in necessitate subueni

re hæretico possimus, sequitur quoque Carer. in Tractatu de hæret. nu. 167. ver. An autem liceat aliquem receptate cõsanguineu. eandem sequitur Nauar. in Man. capitul. 27. numer. 55. versicul. Quarta, ibi, Tum quia tenetur quis, vbi non solum id nos posse, sed ad id nos teneri probat. Eandem opinionem ego quoque vti verissimam sequor. Primo ob cit. capit. accusatus. §. ille quoque, de hæret. libr. 6. nam ibi dicitur, eum, qui abiurauit, si post abiurationem hæreticis munera mittat, vel donet, seu fauorem ei impendat, qui excusari non possit, relapsum iudicari hunc debere. Hæc ibi ego noto ea verba seu fauorem impendat, qui excusari non possit; nam, si vbi fauor, quem impendit, excusari non potest, quia scilicet sit factus causa hæresis, relapsus iudicatur, ergo a contrario sensu, quod argumentum validissimum dicitur in le. 1. & ibi DD. not. ff. de off. eius, vbi fauor excusari potest, puniri non debet, nec pro relapso haberi, at quæ excusatio maior esse potest ei, qui hæreticum recipit, quam necessitas famis, & tuendæ eius vitæ causa, ne fame pereat? Planè animæ salute excepta, maiorem non reperio, atque ob id Gloss. ibi ius illud declarans exemplum de fame posuit. Secundo facit capit. quoniam. in fine. 11. quæst. 3. vbi & excommunicatis subueniri posse in hoc casu dicitur humanitatis

E intui-

intuitu, non autem quo in contumacia perseuerent, ergo idem de hæreticis sentiendum. Tertio facit capit. pasce. distinct. 86. vbi dicitur hominem is occidere, qui pascendo hominem seruare potuit, & non pavit: quo iure Naua. in citat. versicul. Quarta, probat non modo id nos posse, sed etiam ad id teneri. Quarto facit, quoniam per dationem cibi, ac potus non dicitur quis recipere aliquem, vt habetur in leg. 1. §. quod autem. ff. de seru. corrupt. Accedit postremo subuentionem hanc in animæ salutem redundare, viuendo enim hæreticus fortasse rescipiscet, quod non fiet, si fame in eo statu moriatur, necessitate famis igitur subuenire illi. possumus. † Quare ob easdem rationes, & eidem morbo affecto medicinas licitè faciemus, & ne alias iniustè interficiatur, opem feremus. Quod, & de eius pudicitia tuenda sentimus, nam nec mulierem bannitam adulterare cuiquā licet. Quo ad rem tuendam demum hæretico opem ferre possumus, nam si priuata persona sit, re sua priuari non debet, nisi postquam hæreticus declaratus est, & a iudice, vt habetur in capit. cum secundum leges, de hære. libro 6. si vero publica persona sit, vt Rex vel Princeps priuari regno non potest, nisi a superiore, quod factum legitur a Sixto Quinto in Bulla incip. Ab immensa æterni regis potentia, & ab aliis Summis

Pontificibus vt in capitul. 2. de re iudic. libro sexto. & infra alibi diximus. Quare, antequam hæretici priuentur, licitè eis subuenimus. † At quid si ob magnam eorum potentiam regno priuati a superiore, qui potest, excludi tamen nequeunt, an licitè hisce opem feremus ad sua regna tuenda? Ego sic distinguendum censeo. Aut bellum contra eos Principes priuatos regno motum est licitè ab eo, qui potest, vt potest auctoritate Romani Pontif. & in hoc casu, quoniam ex parte oppugnantis bellum iustum est, ob eam rem eis opem ferre non licet, sicut nec contra iudicem iustè aliquem condemnantem, & punientem. Nec facit, si dicatur, si eis non subueniatur, regno occupato ab oppugnante, ei resisti deinceps non poterit, quandoquidem mala facienda non sunt, vt bona eueniant, salus enim animæ periclitatur, & nihil prodest homini, vt inquit Christus Dominus, si vniuersum mundum lucretur, animæ vero detrimentum patiatur. Aut bellum intetur ab alio in damnum ipsius regni, & sine auctoritate superioris: & in hoc casu ne regnū pereat, detrimentumque patiatur, licitè eis opem feremus, nam & Romani milites christiani licitè opem ferebant Iuliano apostata, qui ob potentiam regno priuari de facto non poterat, ne res publica detrimentum pateretur,

vt habetur in capitu. Iulianus. 11. quæstio. 3. Quare, & regno aliquo Christianos ab hæretico aliquo possessio, si ab hostibus eius regni oppugnetur, licitè ad illud tuendum Principi illi hæretico subueniemus.

Sexto in excommunicationem quis non incidit hæreticum recipiens, vbi Romanus Pont. id iubet, nam, ex quo excommunicatio per Bullam ab eo latam est, noluisse hunc recipientem in excommunicationem incidere verisimile est. arg. l. quidam consulebant. ff. de re iud.

Postremo in excommunicationem non incidit, vbi quis recipit hæreticum, nec denunciatum, nec notorium, & hoc ob extrauagana ad euitanda, quæ neminem criminofum vitare nos cogit, nisi notorius, denunciatusve sit, id quod & in censura irretito locum habet, vt declarauimus in Tractatu de censuris capitul. 13. §. 7. Tab. 1. vbi eam posuimus, idque merito, etenim ante declarationem, notorietatemve, vt ita dicam, hæreticus suo iure priuari non debet, & ob id neq. hoc, quo minus recipiatur. argum. c. cum secundum leges, de hæret. lib. 6. sed iam de fautoribus hæreticorum agamus.

Verf. Fautores.

S V M M A.

- 1 Fautor hæreticorum quis dicatur.
- 2 Fauere in iudicio hæreticis dicitur, quæ hæresis gratia omittit contra hæreticum procedere.
- 3 Iudex laicus hæreticorum fautor dicitur, si requisitus non curat, ut constitutiones contra hæreticos late seruentur.
- 4 Statutum faciens, quo inquisitoris hæresis officium impeditur, hæreticorum fautor dicitur.
- 5 Iudex nolens exequi sententiam contra hæreticum, hæreticorum fautor dicitur.
- 6 Aduocati, & procuratores, qui sine licentia hæreticum defendunt, hæreticorum fautores dicuntur.
- 7 Supplicans pro hæretico, hæreticorum fautor dicitur.
- 8 Satellites, idest sbirri, qui hæreticos capere nolunt, an fautores hæreticorum sint.
- 9 Denunciare nolens hæreticum is, ad quem hoc ex officio pertinet, fautor hæreticorum dicitur.
- 10 Laudans hæreticum, fautor hæreticorum dicitur.
- 11 Admonens hæreticum ut fugiat, quia iudex eum capere vult, an hæreticorum fautor dicatur.
- 12 Carcere inlufum hæreticum illinc eruens, hæreticorum fautor dicitur.
- 13 Frangendi carcerem gratia, instrumenta præbens hæretico, hæreticorum fautor dicitur.